

Rapport tas-Segretarju, Għaqda tal-Malti (Universita') għas-sena 1947

(Mghoddi flaqgħha tal-25 ta' Frar, 1948)

Sur President,
Sinjuri,

Nixtieq, qabel xeju, il-lum nilqagħkom f'isem il-Għaqda tal-Malti ta' l-Università. Nilqagħikom bil-pjaci kollu għax wieħed jista' ja: a fikom shabi studenti dawk li s-snin hal-lewħhom l-interess mhux b'ss fl-istudju tax-xjenzi li ser iwassluhom għall-qiegħi ta' loqma hobż bid-dmugħi imxarr-ra fis-snini li ġejja, iż-żgħid wkoll fil-valurji spirituali li jistgħu jgħinuna biex nibnu hajja isbah galb il-ġhera ta' ma' dwarna, hajja mibniha fuq il-ġiemel, l-imħabba u t-tama li l-bniedem jista' b'xi mod jogħla 'l fuq mill-hjiena u d-dwejja li jħadid minn kullimkien. Hafna li fl-ewwel suu tal-hajja universitarja tagħhom kienu magħlina, issa hal-lewħna... mhux għax din hija l-Ġħaqda tal-Malti, kif iż-żidu jgħidulna, għax kicku kif tħisser li għaqdiet letterarji oħra huma fl-istess il-na? imma x'aktarx ghaliex il-fehmiet tagħhom ma' jwassluhomx biex jipphu li fil-hajja hemm valur i-ogħla u isbah minn dawk li taħseb biss fuq l-ċżami ta' Gunju ta' ġej. Għal-hekk il-lum irrid u il-qiegħ kom u nagħtikom il-merħba, biex cissahħu fil-fehma tagħikom li rimxu 'l quddiemi fit-triq tal-fantasja li twassal għall-ġiemel.

Għax iġħidu x'iegħidu l-materjalisti l-Arti hija s-sçjha li tista' tagħi tiġid-din jaqqo dawl li jsabbar qalb id-dlamijiet tal-ġlieda għall-ġħajxien. L-Arti tiftah il-qalb taż-żaghżugh u ggiegħi jħares b'mod universali, u tniżi illi kif kieni tħalli minnha. Iġġiegħi jara li mhux li jaqbel imma li jix:aq għandu isir. U jekk dan huwa l-id-djal li hafna jsejjhu bluha, kien l-id-djalji tan-nies il-kbar li mexxew id-din ja' l-quddiem. Li kien għaliex, dawk fost ix-xjenzi li maqtugħin għal kolloks mill-id-djal, halley id-din ja' tifga fil-ġu u l-ġhera.

Ma' tul din is-sena nistgħidu l-Ġħaqda mxixek hafna 'l quddiemi fil-ħsieb tagħha li xxerx il-ġmiel kulturali qalb l-istudenti ta' l-Università u mill-Universita' għall-poplu. Ta lu daqsit li kien f'din is-sena li l-Feरġha Drammatika tal-Ġħaqda meddet l-ewwel passi tal-hajja tagħha u tat-nu tliet produzzjoni jiet: l-ewwel waħda l'Alliment ta' Bjornson fit-traduzjoni ta' F. Saliba li kien il-“producer”, tagħha wkoll; it-tieni, l-buzzett p-fatt wieħed ta' N. Biancardi: *l-Avtur*; u t-tielet *Dar ta' Pupa* ta' Henrik Ibsen, fit-tadu aduzzjoni ta' A. Calleja, B.A., LL.D., M.L.A., li l-“producer” tagħha kienet is-sinjurina Ines Soler. Dawn kienu l-ewwel passi tal-Feरġha Drammatika u moralment heġġu lill-membri tagħha biex iġħaddu 'l quddiem biex isahħu l-bini tat-Teatru Nazzjonali Malti li jistgħad jiġi f'tiegħi biss jekk kemm-il-darba jkun hawn atturi, diretturi, producers, etc., Maltin li jkunu jistgħu jmexxu x-xogħlijiet li jinkitbu. Dan ma jfassirx li l-istudenti biss jistgħu jkunu nies teatrali tajbi. Bil-maq-lub il-Ġħaqda tapprezza hafna l-mod li bib xi ni's ta' rieda ta{jba waqqfu

Għaqdiet drammatiċi bil-hsieb li jibnu tradizzjoni letterarja drammatika, imma fl-istess waqt il-Għaqda ma tistax ma tifrah li fl-Universitāt hemm żgħażagh li għandhom għal qalbhom it-tadidżi drammatika Maltija, li jistgħu jkunu ta' l-ikbar ghajnejha fil-bini ta' tradizzjoni drammatika nazzjonali, bħadha xi whnd mill-istudenti ta' qabilhom kieni l-benejja ta' b-leċċa sewwa mit-tradizzjoni letterarja Maltiha fil-proża u l-poezija.

Tliet produzzjonijiet f'sena waħda! Lil dawk kollha li ħadu schem sihom—u huma biss jistgħu jgħidu xi jiġi ix-xogħol tal-produzzjoni ta' dramm—il-Għaqda iżżejji hajr u tittama li l-quddiem jibqgħu jieħiha.

Ma' tul dis-sena l-Għaqdiez ta' l-istudenti kollha ta' l-Universitāt, magħidu s-S.R.C., fdaw f'idjej il-Ferġha Drammatika l-hsieb li taħdem biex fl-Universitāt Rjal jkun hemm Sala li barra milli għall-żamijiet taqqid wkoll għajnejha rikreazzjoni. Fdaw f'idjejha mhux li jkollna Sala ta' kull daqs u ta' kull għamlu, iżda Sala li tkun l-ikbar possibbli fiċ-ċirkusanzu tal-lum. Mill-propaganda fil-ġurnali kif ukoll mill-ittri uffiċċiali li dehru fil-ġurnali wieded jista' ja: a li l-Ferġha ma raqditx. Barra mill-propaganda fil-ġurnali hija tkellmet uffiċċjalment mar-Rettur biex tħassiru l-fiehniet tagħha dwar is-Sala, kellha kemm-il “round table conference” ma' l-awtoritatiet kompetenti sosthom ma' l-uffiċċiali tadd-Dipartiment tat-Tagħlim, u fl-ahħarnett mal-Prim Minnru Dr. Boffa, Il-lum hija kitb t-ill-Ministru tar-Rikostruzzjoni u Xogħlijiet Pubbliċi, u għadha tistenna t-tweġiba.

Ahma nithmu li kull Università li jistħoqqilha l-isem għandu jkollha Sala fejn l-istudenti jistgħu jagħtu xcjeru originali lill-hsibbijiet tagħhom, u interpretazzjoni lill-ġmiel. Għalhekk hadna gost met, rajna l-Għaqdiet Universitarji kollha jingħaqdu magħna u jafdawlha din il-kwistjoni ta' Sala fl-Universtità Rjal.

Biex il-Ferġha Drammatika :kun rista' tilhaq il-għanijiet tagħha aħjar, sar tibdil mill-Kunitat tal-Ġħaqda, fuq proposta tal-Ferġha, fl-istut tagħha. Il-Kunitat tal-Ferġha sejjjer jingħażu mill-Kunitat tal-Ġħaqda fl-ewwel laqgħa li dan jaġħmel wara l-laqgħha generali. Jista' jingħażu kulhadd, biss ma jistax iż-żon hemm aktar minn żewġ studenti ta' l-ewwel sena. Dan ma sarx biex jitnaqqas il-leħen ta' l-istudenti ta' l-ewwel sena, iżda x-xogħol tal-Ferġha huwa speċjalizzat u ma t'stax thallih f'idjej nies li għadha għandhomx esperjenza tiegħu.

It-tixrid tal-ġmiel magħluq fil-kliem li sar fid-drama, il-Ġħaqda ippruvvat tagħin lu wkoll fil-poezija. Il-poezija wahidha ftit tingħaqi l-aktar hawn Malta fejn rari tisma' b-wieħed li ha l-pożizzjoni tiegħu li baqa' jaqraq aktar bil-Malti—biex għallinqas mohħu ma jibqax fl-istat ta' meta ha l-lawrija u jibqaq mieixi mal-progress intellectwal li jkun qed isir ma' dwarex. Ghax bħala poplu niestgħu nistgħu li ftit huma dawk li ma jikkun tentawx i-wieħhom b'dak li f'għajnejn in-niċċi ighaddi. Il-hsieb originali tal-*Matiċċe Lyriqu* għalhekk kien dak li tressaq il-poezija b'mod li zingħo għob ukoll minn dawk li ma jħobbu u li jaħisbuha telf ta' żmien. Il-*Matiċċe Lyriqu*, kieni esperimenti u mid-dehra tiegħu l-esperiment mexxa mhux każżejn. L-istess kif id-drammi għandhom jibqgħu jsi: u, naħseb li biexx ukoll għandhom il-*Matiċċe Lyriques*.

Bil-hsieb li zilhqaq lill-poplu u xixerrel il-kelma miktuba l-Għaqda qiegħda tippubblika *Leħen il-Matti*—organu letterarju li flimkien ma' *Il-Matti* tal-“Għaqda tal-Kittieba tal-Malti” jagħti lil dawk kollha li jħobbu bil-Malta u li jridu jibmu patrimonju ta' hsibbijet Makin (għax poplu bla hsieb huwa bħall-hmar li jiřah biss bil-għalib) l-oppo:tunita li jiessru hsibbjethom quddiem il-pubbliku. *Leħen il-Matti* (Editur: Pro essur G. Aquilina) hareġ erba' da:biet.

L-Għaqda xxaqet li tagħmel ukoll laqqħat ta' dibattiment u qari ta' karti galb l-istudenti, iż-żda b'sogħba thoss l-Idawn il-hwejieg mhix dejjem qiegħda ssib l-ghajnejnna li teħtieg. Donnu hawn fil-mohi tal-biċċa l-kbira ta' l-istudenti li dawn il-hidmiet huma żejda u bla siwi. Bil-maqlub: dawn il-hidmiet huma meħtiega haġna l-aktar meta naraw li fil-hajja ta' ma' dwarha haġna jithaddtu qishom bas a qalu xi haġa. Din il-haġa l-Kunitat il-ġdid għandu jistħarrigha sewwa u nittaww li l-istudenti ġgħinuna billi jaṭ-tenġi għalihom.

Il-Karti ta' l-Ēżamijiet tal-Malti li saru fl-Universtità ttieħidu għand l-istampaatur bi x-johorġu fi ktieb għalihom. Ghalkemm il-ftehim sar għad ma għanduex abbar ta' meta sejriji jibdew jistampawhom.

Dawn kienu fuq fuq l-attivitàjet tal-Ġħaqda tal-Malti. Nahseb li jixxaq hawnhekk nuru l-pjaċir tal-Ġħaqda li l-hidmiet tagħha qiegħdin iħorġu 'l-Universitata minn bejn l-erba' hitan li jħaddnuha biex jaġħiha post fil-hajja tal-pubbliku. Sal-lum fit setgħu sejħu lill-Universitata ghax l-Universitata kienet maqtugħha għaliha. L-Ġħaqda trid toħrog lill-Universitata fil-qalba tal-poplu biex dan ikun jiasta' jagħi: afha sewwa. U nieħdu gost aktar li l-hidmiet tal-Ġħaqda jiġu għalihom nies ta' kull lewn u xe-hxa politika, għax l-Ġħaqda ma għanduex x'taqṣam ma' partiti politici u hsibbijiet politici. Hija biss trid il-ġid ta' l-istudenti u l-edukazzjoni tal-pubbliku billi tmexxi 'l-quddiem il-hidmiet kollha li jistgħu jaġħi lill-poplu Malti libsa xiera qas quddiem il-barrañi billi tgħin fil-bini ta' tradizzjoni letteraria-kultu: ali-soċċali qawwija.

Irrid issa niżżejj hajr fl-isem tal-Ġħaqda lil dawk kollha li għenuna fis-sena li ghaddiet. Nittama li ma nengħos lil hadd. Lis-Sinjurinji Ahwaabella, M. Aquilina, G. Falzon de Pares, Cora u Evelyn Agius Ferrante u T. Anastasi, għas-sehem li hadu fid-drammi u l-*Matinée Lyrique*; lis-Sinjurina Ines Soler producer ta' *Der ta' Pupa*; lis-Sinjura Carmen Toledo li hadmet “Nora”, fl-istess dramm; lill-Maestro C. Pace, u lis-sinjuri G. Saliba, is-Segratarju mheġġegħ tal-Ferġha Drammatika, F. Saliba, J. L. Grech, P. Pace O'Shea, I. Falzon, A. Agius Ferrante, R. Attard, u l-istudentessi u l-istudenti l-ohha kollha li hadu sehem fil-produzzjoni jiet li saru. Jiena nħossni ċert li wiqqi iktar minn din it-tiżżejjja ta' hajr toħġġibhom il-konvinzjonijiet li x-xogħol tagħiġi għalliha sejwa, li qedew id-dmiriġiet tagħiġi għalliha kif kien jistħoq.

Ma baqagħi li issa 'ħlief li niżżejjihajr personalment il-dawk kollha li għenunji fix-xogħol tħiġi: l-Professur G. Aquilina li dejjem sibtu fid-diskurajiet li itqaji magħiġhom u li kien aktar minn sniñ oħra, il-mexxnej għaqli ta' l-istudenti, l-aktar f'dak li jiniss Ell-jeddiġiet ta' l-istudenti għal Sala rik: attiva fl-Universitata Rjalji; lill-membri kollha tal-Kunitat tal-Ġħaqda u tal-Ferġha li għarfu jbiddlu d-dmi: iż-żejt tiegħi f'ididma ta' gost.

W. P. GULIA.
Segretariu.